

VIDEOTRÉNER-KÉPZÉS A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEMEN – SALLAI ÉVA KONCEPCIÓJA ÉS TRÉNERI TEVÉKENYSÉGE TÜKRÉBEN

SZARKA EMESE

Egyetemi docens

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Tanárképzési Tanszék

Absztrakt

2017-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Magyar Videotrénings Egyesület (MVE) arra vállalkozott, hogy 11 a módszer iránt érdeklődő pedagógust (az egyetemi tanárképzésben oktatót, gyakorlóiskolában gyakorlatvezető tanárt és módszertanoktató tanárt) egy rövidített, egyéves kísérleti projekt keretében videotrénerré képezzen. A közös cél értelmében az iskolai videotrénings szemlélete és annak a pedagógusképzésben és a pályakezdő pedagógusok mentorálásában való gyakorlati alkalmazása állt a középpontban. Dr. Sallai Éva (egyetemi oktató, videotrénings-szupervizor, az MVE elnöke), Bartha Éva (pszichológus, egyetemi oktató, videotrénings-szupervizor, az MVE elnökhelyettese) és dr. Szarka Emese videotrénings (egyetemi oktató, MVE elnökségi tag) vezetésével a módszertani kiképzést négy félévről két félévre rövidítették, magát a metodikát a speciális célcsoportra szabták. Sallai Éva továbbá célul tűzte ki edukatív felvételek készítését is, szeretne volna a résztvevőket a Mestertanár Videoportálhoz hasonló oktatási segédanyagok készítésére ösztönözni.

A kísérleti projekt tapasztalata a videotrénings-képzés szempontjából azt mutatta, hogy az eredetileg kétéves képzést nem érdemes lerövidíteni egy évre, mert ez rendkívül intenzív és megterhelő a pedagógusok számára. A 11 jelentkezőből 9-en maradtak bent a képzésben, és csupán 3 fő jutott el a videotrénings vizsgáig. Ugyanakkor a módszer szemlélete (az erősségekre fókuszálás, mikroelemzés, aktivizálás, visszajelzési technikák) beépült a résztvevők pedagógiai kultúrájába. A videotrénings módszertani felhasználásának szempontját figyelembe véve azt tapasztaltuk, hogy az egyszemélyes oktatásban és a zenei nevelés terén ugyanolyan jól alkalmazható, mint bármely más iskolai videotrénings helyzetben. Ha pedig az edukatív filmek készítését nézzük, azt látjuk, hogy mindez egy innovációs mag elültetését jelentette az egyik gyakorlóis-

kolában, amely mag 2023-ra beért, és egy online adatbázisban, a zenetanítás kincsestárának megmutatásában bontakozott ki.

A tanulmányban bemutatásra kerül a kísérleti projekt és annak hatása, utóélete, illetve Sallai Éva tréneri tevékenységének illusztrálása, amelyből kitűnik gazdag módszertani repertoárja.

Kulcsszavak: Sallai Éva, videotrénings, kísérleti projekt

Röviden a videotrénings módszerről

A Video Interaction Guidance (VIG), magyarul videotrénings módszer holland segítő szakemberek fejlesztették ki a hetvenes évek végén. A módszer „bölcsojének” tartott intézmény a „De Widdock”, egy nehezen kezelhető gyerekek számára fenntartott otthon volt. Az ebben az otthonban dolgozó szakemberek arra kerestek megoldást, hogy hogyan tudnák a gyerekek külső szociális környezetét (pl. szüleit) is bevonni az intézeti kezelési folyamatba. Az ott dolgozó szakemberek számára a rendszerszemléletű megközelítés és külső kapcsolatok építése mellett egyre nagyobb hangsúlyt kapott a nonverbális és a verbális kommunikációban rejlő lehetőségek megragadása. Tudatosan kezdtek foglalkozni a kommunikációval, annak rögzítésével és elemzésével. Ebben nagy segítséget jelentettek számukra a Skóciában dolgozó Colwyn Trevarthen (1931–) humánétológus kutatási eredményei, aki a korai anya-gyerek kapcsolatot vizsgálta. Trevarthen megalapozta a videotrénings legfontosabb kommunikációs elemkészletét.

Hazai szakemberek 1998-ban alapították meg a Magyar Videotrénings Egyesületet a módszer magyarországi adaptációjának szándékával, és ebben a folyamatban kiemelt szerepe volt Sallai Évának (1952–2020) (1. kép), aki Christine Brons és Harry Biemans videotrénings-szupervizorokkal együttműködve, tőlük sokat tanulva elindította Magyarországon az iskolai videotréningset, majd kereste helyét a felsőoktatásban a pedagógusképzésben is. Az iskolai videotrénings definíciója így hangzik Jere Borphy nyomán: „az iskolai videotrénings rövid ideig tartó, egyéni, intenzív segítő, fejlesztő módszer. Az osztálytermi interakciós minták elemzésére támaszkodva, a pedagógus konkrét problémájához kapcsolódva, általában 3-4 iskolai videofelvétel egyéni, strukturált megbeszélésével, a már létező eredményes kommunikációs minták gyakorlásával segíti a pedagógus professzionális munkájának megerősödését (az adaptív tanítást), vagy az adott probléma sikeres megoldásához szükséges változást egy speciálisan képzett szakember (videotrénings) vezetésével.” (Birta-Székely, 2018)

Napjainkra a videotréning elterjedtsége változatos Magyarországon. A családi és a gyermekvédelmi rendszerben alkalmazott videotréning mellett jelen van az óvodai, iskolai és az időskorú, illetve sérült embereket gondozó intézményekben alkalmazott videotréning. A teammunkát és az emberekkel való eredményes bánásmódot fejlesztő videotréning szintén egyre több szférában mutat utat az elbizonytalanodott munkatársaknak.

A VIG egy olyan rövid, intenzív segítő, fejlesztő, terápiás beavatkozás, amely lehetőséget ad a kliensnek (legyen szülő, pedagógus vagy más, segítő szakmában dolgozó) arra, hogy reflektáljon a saját sikeres interakcióiról készült videóklipre egy speciálisan képzett szakember, a videotréner vezetésével, és ezzel elérje a kívánt változást a saját és környezete kommunikációs viselkedésében. A módszer alkalmazása során a kliens aktívan dolgozik azon, hogy kommunikációs viselkedésének változásával jobb kapcsolatot alakítson ki a számára fontos személyekkel.

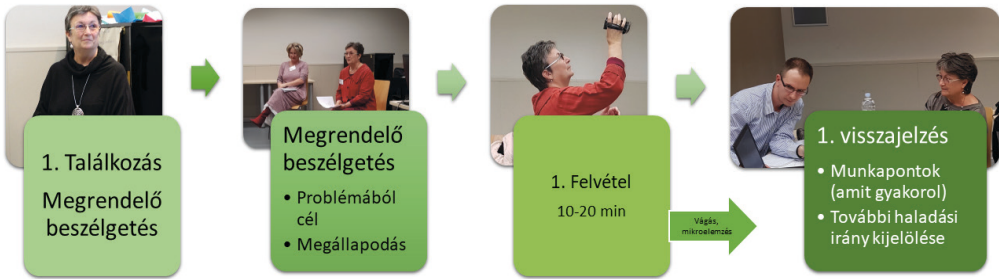
1. kép: Sallai Éva videotréner-képzésen mutatja a kamerabeállítást
(Forrás: *Saját készítés, 2014*)

Hogyan működik együtt a kliens és a videotréner?

Öt lépésben követhetjük nyomon a kliens (aki lehet szülő, pedagógus vagy egyéb felnőtt) és a videotréner munkafolyamatát. (2. kép)

1. lépés: Sor kerül az első interjúbeszélgetésre (a videotréninges szaknyelvben megrendelő beszélgetésnek hívjuk) a kliens és a videotréner első találkozássakor, ahol a módszer bemutatása és az alkalmazás kereteinek meghatározása történik.
2. lépés: Ekkor beszélük meg a felek, hogy mi az elakadás, és mi a kívánt cél (a videotréninges szaknyelvben ezt hívjuk munkapontnak), illetve hogy milyen jelenetet érdemes rögzíteni.
3. lépés: A videotréner rövid 10-20 perces videófelvételt készít az interakciók megjelenésének természetes helyszínén, tehát a család otthonában vagy a tanítás helyszínén. A felvétel fókuszát a kliens problémája, illetve célja határozza meg.
4. lépés: A videotréner egyedül elemzi a felvételt, kiválogatja azokat a részleteket, amelyek alkalmasak arra, hogy segítségükkel a probléma megoldásához kapcsolódó már meglévő sikeres interakciók elemeit megmutathassa a kliensnek. A rövid, 1-2 perces felvételek mellett állóképekkel is dolgozik a tréner.
5. lépés: A visszajelző ülésen – legtöbbször esetben ugyancsak a család otthonában vagy az iskolában –, amely néhány nappal követi a felvételek készítését, a videotréner megmutatja a kiválogatott klipeket, és aktivizálja a klienst az interakciók elemzésében és a változás konkrét formáinak kidolgozásában. A 45-60 perces visszajelzésen közösen megvitatják, hogy az előző ülésen megbeszélt viselkedésmódosítások milyen változásokat eredményeztek az érintettek kapcsolatában, interakcióiban. Az új tapasztalatokra való reflektálás célja az alternatív megoldásmódok felismerésének segítése.

Ez a folyamat a 3. ponttól ismétlődik addig, amíg a kliens és a tréner szükségesnek tartja. Általában 3-6 felvételre kerül sor egy VIG-alkalmazás során, a tapasztalat gyakran azt mutatja, hogy már 3 felvétel és ezen felvételek 3 visszajelzése elegendő a kliensnek ahhoz, hogy elérje a kívánt változást. Továbbá gyakran alkalmazzuk 6-12 hónap elteltével az egyszeri utánkövetést is, amikor a kliens rátekinthet arra, hogy fél-egy évvel később miként építette be, alkalmazza magabiztosan, netán tovább fokozta a videotréningen elsajátítottakat.

2. kép: A videotréning folyamat lépései (Forrás: Saját szerkesztés)

A módszer ereje

Három szempont mindenképpen alapvető módon befolyásolja a módszer működését. Az egyik az emberi kapcsolatokat meghatározó hatékony kommunikáció képessége (röviden az interakciók). Több elméleti megközelítés és gyakorlati tapasztalat (Kohlrieser, 2013, Rosenberg, 2001) igazolja, hogy a hatékony kommunikáció nemcsak a személyiség fejlődésében, hanem sok későbbi kapcsolati probléma megelőzésében is fontos szerepet játszik. A másik a videófelvetelek, képek audiovizuális ereje és ezek technikai lehetőségei: lassítás, ráközelítés, visszatekerés, a jelenet akárhányszor megtekinthető és képkockáról képkockára darabolható. A harmadik pedig a kliens-videotréner kapcsolatának jellemzői, a terápiás vagy segítő helyzet, amelyben a módszer alkalmazása történik.

A képek erőteljes élményt jelentenek, már egyetlen kép is intenzív nyelvi és érzelmi „csomagot” jelent a befogadó számára. A képek segítségével a valóság más megfigyelésére nyílik lehetőség, különösen úgy, hogy a videotréner mindig egy másik nézőpontból rögzíti az eseményeket, mint amely nézőpontból a kliens maga látja és megéli a folyamatokat. Ezért a képek alkalmasak a több szempontú megfigyelésre, az emlékezésre és új készségek begyakorlására is. A kép a támogatott felidőzés során a pozitív élmények hatását meghosszabbítja, de a lassított visszanezés miatt megváltozhat a probléma észlelése is. A képek a megélt helyzetet strukturálják, így megfigyelhetőbbé teszik. Azt látjuk, hogy míg a verbális kommunikációban a kezdeményező és a fogadó kognitívan érthető absztrakciókkal dolgozik, addig a vizuális kommunikációt az észlelésen alapuló absztrakciók határozzák meg. Schepers és König így látják a szó és a kép közötti különbséget:

- A képeket, a vizualitást részesítjük előnyben a verbalitással szemben, ha nyelvi akadályokba ütközünk.

- A megfelelő képek jól fókuszálják a megfigyelő figyelmét, pontosabb közléseket tudnak közvetíteni, mint a redundáns verbális közlések.
- A képeknek nagyobb a meggyőző erejük, mert a valósághoz közelebbi formában mutatják az interakciókat.
- A vizuálisan bemutatott helyzet jobban megmarad az emlékezetben, és könnyebben előhívható, mint a verbális közlés.
- A képekkel nem pótolhatók a szavak, az erős hatás eléréséhez a megfelelő kombináció a legalkalmasabb (Schepers & König, 2002).

Fontos kiemelnünk, hogy a saját megélésemet gyakran felülírhatják a látottak, és ennek az új mentális képnek, amit magammal viszek, óriási jelentősége van a tanulási folyamatokban. Például egy pedagógus elkeseredetté válik, úgy véli, hogy egyre kevésbé tudja irányítani, ami az osztályban zajlik, a diákokkal egyre türelmetlenebb. Szeretné ismét megélni a harmonikus együttműködést velük, és azt is, hogy kezdeményezéseit követik a gyerekek. Legutóbbi, kamerával is rögzített órájáról az a benyomása alakult ki, hogy szinte semmi nem úgy történt, mint ahogyan ideálisan kellett volna, mert a gyerekek beszélgettek, ő pedig úgy élte meg, hogy semmibe veszik őt, nem követik a kéréseit. Amikor erről az órájáról visszanézi az egyik jelenetet, akkor felfedezi, hogy van egy pillanat, ami elindítja a gyerekek közötti párbeszédet. És azt is látja, ráközelítéssel és a hangerő felemelésével a jelenetben, hogy ez a pillanat neki köszönhető, mert tett egy megjegyzést: „nem tudom, mi lehetett ennek az oka”. Ő mellékes szálnak tekintette ezt, és nem is emlékezett már, hogy mit mondott, de az egyik hangadó gyerek reakciója egyértelmű volt erre, mert hirtelen felkapta fejét, és így fordult társához: „én tudom, szerintem...”. Vagyis egyértelmű, hogy a gyerek a fülével is követte a pedagógust, és szorosán kapcsolódni kívánt ahhoz, amit a pedagógus mondott, de ezt nem jelentkezve tette, hanem a padtársához fordulva. Amikor a pedagógus felismeri azt, hogy mi történt *valójában*, ez segít neki abban, hogy újraértelmezze a történeteket, benne a saját és a diákok szerepét, illetve segít neki alternatív lehetőségeket is találni, hogy legközelebb hasonló helyzetben miként cselekedhetne másképp. Például, talán, ha a pedagógus észleli ezt a pillanatot, és megkéri a diákokat, hogy ossza meg az osztály előtt is, mit gondol, akkor azzal másfajta hangulatot teremthet, saját maga pedig egy olyan emlékre tehet szert, amikor kíváncsi légkört teremtett, és a diákok figyeltek egymásra és rá is.

Említettem továbbá, hogy a módszer erejében meghatározó tényező még a *kliens-videotréner kapcsolata*, amelyben a videotréner a sikeres interakció modelljévé válik a kliens számára. Ő is tartja magát azokhoz az interakciós elemekhez, amelyet részben Colwyn Trevarthen, részben pedig Harry Bie-

mans lefektettek. Ezenkívül *rendszer szemléletű megközelítéssel* bír, azaz azt vallja, hogy az interakciók mindig kontextusban történnek. Az interakciókban részt vevő személyek kölcsönösen hatnak egymásra. Ez a kölcsönös függés az interdependencia, a rendszer szemlélet egyik legfontosabb jellemzője. Ennek következtében nincs olyan interakció, amelyet önmagában, kontextustól függetlenül lehetne vizsgálni. A családok, a tanítási helyzet egyaránt rendszert alkotnak, amelyekben a szülő, a pedagógus és a gyermekek egymással hierarchikus kapcsolatban álló alrendszereket képeznek. Az interakciók nem lineáris, hanem cirkuláris oksági viszonyban vannak egymással. Ez azt jelenti, hogy a tagok kölcsönösen befolyásolják egymást. A kölcsönhatás akkor is érvényesül, ha külső személy, adott esetben a videotréner lép a családba vagy az osztályba. A VIG során a tréner a felnőttek kommunikációjára fókuszál, mivel a felnőtteknél van a felelősség a gyermekekkel való jó kapcsolat kialakításért, de természetesen ezt olyan módon teszi, hogy a gyermeket és a felnőttet egy rendszer tagjaiként tekinti.

A másik megközelítési módja a videotrénernek a *megoldásközpontú szemlélet* a problémaközpontúság helyett. A megoldásközpontú irányzat megközelítésében a kivételeknek, a sikeres megoldásoknak, a problémamentes időszakoknak van kiemelt szerepe. A modell kidolgozója, Steve de Shazer (George et al, 2004) mellett Insoo Kim Berg (2007) és Berg & Shilts (2016), Ben Furman (2018) és Linda Metcalf (2008) a megoldásközpontú megközelítés legismertebb képviselői. A munka fókuszában a kivételek, a megoldások és a változás vannak. Szerintük ha a probléma középpontba kerül, a korábbi sikeres megoldásokról megfeledkezik a kliens. A terápia célja a változás, ami a már létező jó megoldások kiemelésével, korábbi kivételek keresésével, a változás konkrét jeleinek megbeszélésével érhető el. A megoldásközpontú megközelítés a kliens figyelmét saját erőforrásaira irányítja.

A videotréner a sikeres interakciók bemutatásával a megoldásközpontú megközelítés egyik legfontosabb elemét alkalmazza: a kivételek létezésének tudatosítását. „Kezelhető a baj, ha már a megoldás akár csak csírájában is, de a birtokunkban van.” Ez a tapasztalat a kliens számára azt jelenti, van megoldás, már valamennyire látható is, sőt a képen történő többszöri megfigyelés ezt a tapasztalatot felerősíti. A pozitív példák mentén megerősödik a kliens önbizalma, felszabadul a rossz érzések nyomása alól, és sokkal kreatívabban képes keresni a változáshoz vezető utat. A felvételek megtekintése után a videotréner segítségével saját interakcióinak elemzésével új tapasztalatok birtokába jut a kliens. Ezek az új tapasztalatok szükségesek az új pozitív történetek megírásához. Más szemüvegen keresztül látja a saját viselkedését. A visszajelző üléseken a videotréner a kliens erőforrásaira irányítja a figyelmet. Új összefüggések felfe-

dezésére biztatja, és cirkuláris kérdésekkel a rendszerszemléletű megközelítés szellemében segíti az adott kontextus kapcsolati kölcsönhatásainak feltérképezésében. A megoldásközpontú megközelítéshez való kapcsolódás mutatója a VIG-módszer munkapontokhoz kapcsolt folyamata. A tréner és a kliens nagy hangsúlyt fektetnek a megoldás kidolgozására. Nem a problémán, hanem a megoldáson dolgoznak.

A harmadik eleme a kliens-videotréner kapcsolatának a Carl Rogers-i *személyközpontú megközelítés*, amely szerint minden személy hatalmas erőforrásokkal rendelkezik, amelyek önmaga megismerésében és megértésében segítik, és képessé teszik a változásra (Rogers, 2010). A személyközpontú munka során a terapeutával szemben fogalmazódnak meg ezek az elvárások: az empátia, a feltétel nélküli elfogadás és a kongruencia. Az empátiásan viselkedő terapeuta figyelme teljes egészében a kliensre irányul, így képes felfogni a kliens közléseinek érzelmi tartalmait is. A megértett tartalmakat újrafogalmazva visszajelzi. A feltétel nélküli elfogadás a kliens kijelentéseinek és viselkedésének pozitív részeit iránti figyelmet jelenti. A kongruencia a terapeuta közlései és belső állapota közötti egybeesést, azonosságot jelenti. A rogersi alapelvek képezik a terápiás kapcsolódás alapját, ahol a kliens tartalmi szinten szakértő a saját élményeinek jelentésével kapcsolatban, míg a terapeuta szakértelme a terápiás folyamatra vonatkozik. Ugyanígy a videotréner kapcsolódásában fellelhető a rogersi személyközpontúság. A klienst kompetensnek tekinti, szakértője annak, amit csinál, pl. szülőként vagy pedagógusként. A videotréner szakértelme a videotréninges folyamatban nyilvánul meg. Ezért fordulhat az elő, hogy például nem pedagógus videotrénerként is hatékony támogatást tud nyújtani a kliensnek egy videotréner, amiként akkor is, ha még nincs gyermeke, de családi videotréninget végez. A VIG-tréner munkájában alapvető szerepet játszik a kliens felé irányuló feltétlen elfogadás, a tisztelet és az „empowerment”, azaz a felhatalmazás. Ez utóbbi a saját feladatok megoldásához szükséges magabiztosság és felelősség megteremtését jelenti. Ez a szemlélet azt is magába foglalja, hogy amikor az emberek nehéz helyzetben vannak, akarnak változni. A tréner a klienst alkalmasnak tekinti a változásra, és a segítségkérését is a változásra való valós igényként értelmezi, hiteles kommunikációjával pedig támogatóan kíséri a klienst a saját megoldásaihoz vezető úton.

Kísérleti projekt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen

2017-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (LFZE) és a Magyar Videotréning Egyesület (MVE) arra vállalkozott, hogy 11 a módszer iránt érdeklődő pedagógust (5 fő az egyetemi tanárképzésben oktató; a Tóth Aladár Zeneisko-

lából 5 gyakorlatvezető tanár és módszertan-oktató tanár, illetve az intézmény igazgatója is részt vett; a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolából pedig egy gyakorlatvezető tanár) egy rövidített, egyéves kísérleti projekt keretében videotrénerre képezzen. A közös cél értelmében az iskolai videotréning szemlélete és annak a pedagógusképzésben és a pályakezdő pedagógusok mentorálásában való gyakorlati alkalmazása állt a középpontban.

Dr. Sallai Éva (egyetemi oktató, videotréner-szupervizor, az MVE elnöke) és Bartha Éva (pszichológus, egyetemi oktató, videotréner-szupervizor, az MVE elnökhelyettese) vezetésével és dr. Szarka Emese videotréner (egyetemi oktató, MVE elnökségi tag) részvételével került sor a háromnapos bevezető kurzus kidolgozására, illetve a két féléves szupervízióval kísért módszertani kiképzésre. A képzés saját élményen alapuló, helyzetgyakorlatokkal teli tanfolyamot jelentett, ahol a háromnapos nagycsoportos bevezető kurzust követően kiscsoportokban folyt tovább a munka szupervíziós folyamatban. A videotréner-jelöltek videotréninget folytattak hallgatókkal, pályakezdő tanárokkal és pedagógus kollégákkal.

Sallai Éva a videotréning módszertani elemeivel úttörő munkát végzett a hazai felsőoktatásban (ELTE PPK, Pannon Egyetem, Eszterházy Károly Egyetem), illetve a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen: segítette a pedagógusjelöltek gyakorlótanítását, az iskolai mentorok és a pályakezdő pedagógusok összehangolt munkáját, képzéseket tartott a pedagógusok, oktatók professzionális kommunikációjának fejlesztéséről és az osztálytermi interakciók kutatásáról. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen is oktatta kiemelt érdeklődéssel fordult az egyszemélyes oktatás felé, különösen a zenei nevelés módszertana felé. Olyan kérdések izgatták, hogy vajon miként egyeztethető össze a videotréning kommunikációs modelljével a zenével történő tanítás, vajon a többfős osztálytermi videotréning eszköztára miként redukálható – s ez redukálás-e egyáltalán – az egyszemélyes, négy szemközti tanítási helyzetekre. Tudjuk, hogy nagy hatással voltak rá Trevarthen szavai (a képzésen bemutatva az erről szóló filmrészletet), amikor azt mondta: „Érdekelni kezdett a korai interakciók zeneisége. Ezért sokat beszélgettem zenészekkel és megmutattam nekik a felvételeimet. Az apák és a koraszülött kisbabák beszélgetésében előforduló hangokat részletesen elemeztük és arra jutottunk, hogy ez igazi zenei viselkedés. Íme egy csodálatos felvétel egy apa és a koraszülött gyermeke között lezajlott beszélgetésről. Az időzítések minden szabályt kielégítenek, az apa és a csecsemő is felváltva szólalnak meg, majd hosszú szünetet tartanak. Egyik esetben a szünet négy másodpercig tart. A kisbaba hihetetlen módon szünetet tart, hogy az apja válaszolni tudjon. Ez különösen érdekes, mert azt jelenti, hogy az újszülött az apa jelzése nélkül magától tart szüneteket a beszélgetésben.

A viselkedésük egyedülálló zeneiségét megértve talán értékes információkkal gazdagíthatjuk az emberi kommunikációval foglalkozó kutatásokat.”¹ „A zenei kommunikációban az a legfontosabb, hogy ez az érzelmek cseréjének az egyik csatornája. Ha egy anyuka érzelmi állapota nem engedi, hogy szabadon és élvezettel lépjen interakcióba a kisbabájával, megváltoznak a kommunikáció zenei összetevői. A viselkedés elveszti a ritmusát és a harmóniáját. Az anyuka egyre szabálytalanabbá és tovakodóvá válik, és nem tud bekapcsolódni a baba tevékenységébe. Így nem tudnak közösen muzsikálni.”² Születés előtt és csecsemőkorban jelenik meg a képesség, hogy a szavak nélküli strukturált gesztuselbeszéléseken keresztül értelmet alkossunk másokkal, vagyis kialakul kommunikatív muzikalitásunk. Ebből a veleszületett zeneiségből fakadnak a zene különféle kulturális formái. A gyerekek olyan zenei kultúrába kerülnek, ahol a veleszületett kommunikatív muzikalitásuk ösztönözhető és erősíthető érzékeny, tiszteletteljes, játékos, kulturálisan nyitott csoportos tanítással. A zenei képességeink központi jelentőségét a jólétünk fenntartásának részeként alátámasztja az a bizonyíték, hogy a kommunikatív muzikalitás erősíti a szociális rugalmasságot, segíti a mentális stresszből és betegségekből való felépülést (Malloch & Trevarthen, 2018). Van abban valami különös koincidencia, hogy a VIG módszertani alapjainak lefektetője, illetve az ő protomuzikalitással kapcsolatos észrevételei éppen az LFZE tanárképzési tanszékén kezdenek közös útra lépni...

Speciális videotréner-képzés az LFZE-n

Nem csupán azért volt különleges projekt a videotréner-képzés az LFZE-n, mert zeneművész tanárokat vont be, hanem azért is, mert Sallai háromféle típusát különítette el a képzés produktumainak.

Az első és legfontosabb értelemszerűen a klasszikus *videotréning alkalmazása* volt olyan klienseknél, akiknek van problémájuk, például kezdőtanár, gyakorlók vagy egy zenetanár kolléga esetében. Itt tehát teljes videotréning-folyamat zajlik a munkapont kiválasztásától a visszajelző beszélgetéseken át egészen a záróinterjúig. A videófelvételek azokról a helyzetekről készülnek, amelyek kapcsolódnak a kliens munkapontjához, és megmutatják azokat az interakciókat, amelyeket haszonnal lehet alkalmazni a visszajelző üléseken. A videotréner elemzi a felvételt, és elkészíti azokat a klipeket, amelyeket alkal-

¹ Részlet a BBC Worldwide, 1997: QED. Challenging children. Baby love című dokumentumfilmből, amely magyarul a Spektrumon volt látható Kötődés címmel. Producer: Charlotte Howorth, London, England. (28:35–29:54)

² Ua. (32:04–32:34)

mazni szeretne a visszajelzésen. Tudnia kell mit és miért szeretne megmutatni! Nagy hangsúly van a reflektivitás fejlesztésén, a változások láthatóvá tételén. A visszajelzésen 1-3 klip bemutatása történik a tervezett céllal, illetve a trénernek folyamatosan figyelnie kell a kliens kezdeményezéseinek konstruktív interakciókká alakítására, támogatására és a megoldás felé vezető viselkedéselemek megbeszélésének elmélyítésére. A videotréning általában 3-6 felvételt és ugyanennyi visszajelző megbeszélést tartalmaz. A videotréningnek általában akkor van vége, amikor a kliens a probléma megoldását látja a felvételeken is. A folyamat egy záróinterjúval ér véget (Sallai, 2017).

A második az ún. „*speciális videotréning*”, tulajdonképpen fejlesztő mentorálás videófelvételek alkalmazásával, olyan kliensekkel, akik mentorált státuszban vannak mint hallgatók vagy gyakorlók. „Ez a videotréning leginkább abban tér el a klasszikus videotréningtől, hogy a középpontjában több edukatív, fejlesztő elem van, amelyet nem a kliens, hanem a mentor kezdeményez, és nem folyamatban gondolkodunk.” (Sallai, 2017. 1.) Tehát van mentorált-diák kapcsolat (a mentorált fordul segítségért a videotréner-jelölthöz, vagy a videotréner-jelölt ajánlja fel ezt a segítséget, mintegy „van kedved ránézni erre és erre?” kérdéssel), és van a közös munkájukra történő visszajelzés is, de nincs teljes videotréning-folyamat. Mit lehet elemezni? Mi lehet a mentorált és a visszajelzés célja? Például egy adott didaktikai elem megfigyeltetése, instrukciók adása, kérdések megfogalmazása, egy zenei jelenség magyarázata vagy a zenei kommunikációs elemek megtalálása, értékelése stb. A mentorált is kérheti a munkája egy-egy részterületének megfigyelésére alkalmas videófelvétel készítését, majd elemzését. „Ezeknél a felvételeknél pontosan tisztázni kell, mi a célja a közös munkának, kinek mi a feladata. (Pl. a cél a hibák megfelelő kezelése. Készül egy felvétel, amelyet ebből a szempontból fognak közösen elemezni.) A tréner készíthet videófelvételt akár a teljes óráról is, majd a mentorált azt a feladatot kapja, hogy otthon kipreparálja a felvételt a megadott szempont szerint (pl. írja fel azoknak az interakcióknak az időpontját, amikor hibázás és annak kezelése történik, majd lássa el megjegyzésekkel! Elégedett-e azzal, ahogyan kezelte? Vagy nem elégedett, de nem tudja mi az, amit tehetett volna stb.) Ezeknek a felvételeknek a célja egy adott szakmai probléma, kérdés megbeszélése, a reflektivitás fejlesztése, és minden esetben a kliens szerepel a felvételen, és vele beszéljük meg a látottakat, vagy tőle kérünk megjegyzéseket a felvétel egyes részeihez. A megbeszéléseknél a trénernek törekednie kell a mentorált aktivizálására sok jó, elemzést segítő kérdéssel, összehasonlításokkal, az összefüggések megtalálásával. Ilyen »speciális videotréning« állhat egy vagy akár több felvételből és megbeszélésből, a felvételkészítés céljától függően. Akár átfordulhat egy klasszikus videotréningbe is, de ezt meg kell ne-

vezni, és a kliens döntése legyen az, hogy a problémája megoldásán a módszer alkalmazásával szeretne dolgozni!!!! Ezt a típust a mentorok leggyakrabban a tanítási gyakorlat ideje alatt alkalmazzák, amikor sokkal hatékonyabban dolgozhatnak a videofelvételek segítségével, mintha csak az emlékezetükre hagyatkoznának. (A szakirodalomban ezt nevezik támogatott felidézésnek is.)” (Sallai, 2017. 2.).

A harmadik és Sallai Éva számára talán legizgalmasabb, ám a résztvevők számára a legnehezebben értelmezhető feladat az *edukatív felvételek készítése* volt a zenetanítás eredményességéért. Sallai ebben a részfeladatban szeretett volna a Mestertanár Videoportálhoz hasonló szakmai anyagok, egészen pontosan oktatási segédanyagok készítésére buzdítani és egy csokorra való gyűjteményt létrehozni. Úgy gondolta, hogy ezek a szakmai felvételek egy tapasztalt zenepedagógus foglalkozásáról vagy egy sikeres kezdő tanár órájáról készüljenek. Lehet 2 perces, de lehet 30 perces is, attól függően, milyen elemét milyen fejlesztési céllal szeretnék bemutatni a zenetanárképzésben, pl. az egyetemi hallgatók számára vagy egy zenei továbbképzésen. Vagyis az edukatív felvételeket nem követi visszajelzés, és nem előzi meg munkapont, fejlesztési cél kiválasztása sem, mert ez nem videotréningszerű. „A felvételek készítését követheti egy megbeszélés, de annak arról kell szólnia, hogy a felvételen szereplő pedagógus milyen kérdéseket tenne föl a munkájával kapcsolatban a hallgatóknak, vagy milyen szakmai kérdés megvitatását javasolná egy szemináriumon. Kérhetjük a felvételen szereplő tanárt arra, hogy egy-egy helyen megállítva a felvételt, mondja el, mit, miért csinált és erről lehet felvételt készíteni, akár nagyon izgalmas is lehet az eredmény, mert többféleképpen lehet használni az anyagot. A felvételek célja lehet joggyakorlatok megosztása is, ezek a felvételek amellet, hogy módszertanilag értékesek, sokat segíthetnek abban, hogy a valósághoz legközelebb álló közös élményt biztosítsunk a hallgatók számára, mivel személyesen nem vehetnek részt ezeken a foglalkozásokon. A klasszikus és a speciális videotrénings alkalmazása során készített felvételekből, azok részleteiből is válhat edukatív felvétel, ha a felhasználás kerete megváltozik. [...] Minden edukatív felvétel alkalmas elemzésre, amely a szakmai tudatosság hatékony fejlesztésére alkalmas, ha a hallgatók aktivizálásának módszereit alkalmazzuk.” (Sallai, 2017. 2–3.)

A képzési idő rövidege, a videotrénings folyamatokban való jártasság megszerzése rengeteg időt és odafigyelést igényelt a résztvevőktől a meglévő tanítási és művészi munkáik mellett, így ez is kihatással volt arra, hogy edukatív felvételek alig vagy egyáltalán nem készültek. Nehéz volt kilépni a videotrénings szerepből és tisztázni azt, hogy pontosan kinek is készülne a felvétel (hallgatóknak vagy gyakorlatvezető tanárnak); hogy milyen céllal mutatná

meg a hallgatónak vagy a gyakorlatvezető tanárnak, hogy miben segítsen a közönségnek a film, milyen összefüggést lenne jó, hogy fölfedezzenek a nézők, és egyáltalán, hogy lesz ebből oktatási segédanyag, amely önmagában is munkaigényes, és olyan kompetenciákat igényel, amelyekre nem voltak sem felkészülve, sem felkészítve a projektben részt vevő egyetemi oktatók, zenetanárok és egyben művészek.

A szupervíziók rotációs körben forogtak Sallai Éva és kezdetben két szupervizorjelölt, aztán pedig csak Szarka Emese szupervizorjelölt közreműködésével. Mindebben oroszlánrészt Sallai vállalt, pluszban ezen sorok írójának szupervizori tevékenységének monitorozását, értékelését és szupervizorálását is. Ez volt Sallai Éva utolsó videotréner-képzése, és még megélte, hogy három zene-pedagógus videotrénerré vált.

A résztvevők megélesei

A képzés végén visszajelzést kértünk a résztvevőktől élményeikről. Négy befejezetlen mondatot kellett kiegészíteniük – ebből idézek most egyet-egyét, amit néhány résztvevő észrevétele követ magáról a módszerről.

1. Megszerettem ebben a módszerben... *„hogy másképpen és mélyebben látam meg a tanórák történéseit, benne a tanárt és a gyereket is. Ez sokkal szakszerűbb segítségadásra adott lehetőséget. Közelebb kerültek hozzám a folyamatban részt vevő tanárok és gyerekek.”*
2. Kihívást jelentett nekem, hogy... *„kevesebbet beszéljek, és hogy a mentortanár éneket kordában tartsam”, „csak a kérésre keressem a választ, a munkapontot vegyem figyelembe, ne akarjak még mást is ráerőltetni a kliensemre”.*
3. Nagyon élveztem a képzésben... *„Azt, hogy segíthettem a két kliensnek! Öröm volt látni, hogy hétről hétre hogyan fejlődnek az én támogatásommal!”, „hogyan az elsajátított tudás alkalmazásának azonnali, gyors, látható eredményei születtek.”*
4. Az út, amit eddig bejártam... *„egy nagy hegy kanyargós felfelé vezető ösvénye”.*

„A videotréningsel a legönzetlenebb segítséget tudjuk adni. Azért önzetlen, mert nem magamat akarom előtérbe tolni, hanem csak segíteni akarok. A kritikák megfogalmazásával általában csak a saját okosságunkat akarjuk megmutatni. [...] Ez a módszer megtanított arra, hogy az én megoldásom nem az ő megoldása, a felfedezés élménye, a megfejtés, a továbbgondolás

öröme legyen az övé, és ehhez csupán jól kiválasztott képekre, jelenetekre, segítő, gondolkodtató kérdésekre van szükségünk. Az eredmény: magabiztosság, kreativitás, hit a tanári pályán.” „Nem én vagyok ügyes, okos, a kipróbált ötletek megmondója. A filmmel, a képekkel segítséget tudok ahhoz adni, hogy ő legyen ügyes, okos, alkalmazza tudatosan a meglévő jó megoldásait, próbálja ki saját ötleteit, bizzon magában. Nem az óráról alkotott emlékképeinkről beszélünk, hanem a filmek segítségével valós képeket, jeleneteket nézünk vissza újra és újra. Egyre többet látva, megfejtve a történetek jelentését, közösen keressük a pedagógus saját útját. Ebből a hiteles képből továbblépve szélesedik az eszköztára, aktivizálódik kreativitása, nő a magabiztossága.” (Dunavölgyi Mária, Tóth Aladár Zeneiskola, igazgatóhelyettes, fagott-tanár, videotréner-jelölt)

„A módszert leginkább a hallgatóimmal való konzultációk és a növendékeimmel való kommunikáció során tudom hasznosítani. Úgy érzem, elsősorban az attitűdöm változott meg. A hallgatóim óráinak megbeszélésekor előtérbe kerül a pozitív gondolkodás, melynek hatására a sikeres mozzanatokból indulunk ki.” (Réti Tamás, Tóth Aladár Zeneiskola, igazgatóhelyettes, zongoratanár, videotréner-jelölt) (Gergely-Gál, 2018. 56.)

A tapasztalatok alapján megállapíthatjuk, hogy a résztvevők inspirációt és muníciót nyertek a videotréner-képzésből, továbbá lehetőséget láttak ennek oktatói-mentori tevékenységükbe való beemelésében.

Sallai Éva, a tréner

Sallai Éva tréneri munkáját rendkívül izgalmas és inspiráló volt látnom. Módszertani fogásai, humora, improvizációs készsége és a legváltozatosabb helyzetgyakorlatokba hozása maradandó élményt jelent számomra a mai napig. Trénerként és videotrénerként egyaránt példaértékű volt, rengeteget lehetett tőle tanulni.

Az ún. empátiakör gyakorlatában gyakran helyezkedett bele egy pedagógus szerepébe, pl. egy igazgatóhelyettesébe, akit az igazgató este felhív, hogy másnap menjen el a minisztériumba. Mivel igazgatóhelyettesünknek nincs autója, vonatra száll. A résztvevők félkörben ülnek, Sallai pedig beleélve magát a történetbe megáll az egyik résztvevőhöz szólva, és csak akkor megy tovább a következő személyhez, ha attól, akinél megállt, empatikus visszajelzést kap. Részlet az LFZE-n elhangzott empátiakör gyakorlatból³ (3. kép):

³ A közel 20 perces empátiakör-gyakorlatról 2017-ben készítettem felvételt. Ennek az első négy perctől készítettem a szöveges átiratot.

„Sallai: Hogy képzeled ezt, hogy este felhív engem!

Résztevő₁: Bosszantó lehet, hogy így rángatják.

Sallai: Így van, így van. Az hagyján, hogy bosszantó, de ráadásul ezt egy olyan ember teszi meg velem, aki állandóan figyel az idejére. És állandóan mondja, hogy az ő idejével nem lehet visszaélni, az ő idejével vigyázni kell, de bezzeg engem fel mer hívni! Hát mi, csicska vagyok én? Vagy mi lehetek én? (Közben Sallai kezével hevesen gesztikulál.)

Résztevő₂: Úgy érzi, hogy nem figyelnek önre.

Sallai: Abszolút úgy érzem, hogy nem figyel rám. De arról meg már nem is beszélek, hogy én igazgatóhelyettes vagyok, és hát mindenki azt gondolta, hogy hát én fogok igazgató lenni. Én se vagyok már fiatal, de mégis az volt, hogy azért még egy ciklust még azért el tudok vinni. És akkor egyszer csak hallom, hogy azt mondják, hogy nem. Szólni bezzeg már nem akar nekem, hogy én ne is pályázzam meg, mert egy fiatal kollegát akar kiválasztani igazgatónak. Hát azt hittem, hogy leesek a székről.

Résztevő₃: Hálátlan dolog a részéről.

Sallai: Nagyon hálátlan dolog, ebben igaza van, főleg azért nagyon hálátlan dolog, mert hogy így az igazgató, az csak reprezentál. Tehát arra nagyon jó, hogy itt is megmutatja magát, ott is megmutatja magát... (közben Sallai forog és kezével pipiskedve integet)

Résztevő₄: Bántja, hogy ön meg dolgozik...

Sallai: Hát nem is... De bánt, tulajdonképpen bánt is. De leginkább az, hogy micsoda dolog az, hogy én dolgozom 15 éve helyette. Megcsinálom az összes óratervet. (Előrehajol a résztvevőhöz) Tudja, milyen bonyolult az? Egy óratervet megcsinálni? Megcsinálom, ő meg úgy veszi, hogy minden nagyon rendben van, és akkor nem nekem mondja meg, hogy nem akarja, hogy én igazgató legyek, hanem a többieknek.

Résztevő₅: Jól érzem, hogy nagyobb elismerésre vágynak?

Sallai: Az biztos, hogy nagyobb elismerésre vágynék, de az nagyon érdekes, hogy nem nekem mondta azt, hogy gyere be, ne pályázd meg, hanem úgy a többiektől hallom, hogy minthogyha nekik mondogatná azt, hogy..., de még ez is mind semmi, merthogy kit akar helyettem? (Hatásszünetet tart, hátra dől, szemöldökét felhúzza.) Van egy fizikatanár, akit én hoztam ide az iskolába. Valóban nagyon tehetséges, de hát öt éve dolgozik!

Résztevő₆: Ez felháborító.

Sallai: Ez így van, nagyon felháborító.

Résztevő₆: Csoda, hogy ezt így bírja.

Sallai: Én is azt gondolom. Így van, így van.”

3. kép: Sallai Éva empátiakör-gyakorlata. (Forrás: Saját készítés, 2017)

Trénerként tehát szívesen improvizált és vont be a résztvevőket a közös gondolkodásba. Nem volt rest provokatív, csavaros kérdéseket feltenni, hogy gondolkodásra bírjon minket. Meghatározó volt az egyes tréningnapoknak a tanárképzésben jól ismert RJR-metodikára való felfűzése: először ráhangolta (R) a résztvevőket az adott nap tevékenységére, megérkeztette a résztvevőket színes papírok, kreatív önkifejezési módok segítségével beszélgetőkör formájában. Ezt követően a jelentésteremtés (J) szakasza következett elméleti és gyakorlati tudnivalókkal, majd a közös reflektálás (R) szakasza: például ki mit visz magával a mai alkalomból; milyen kérdések fogalmazódtak meg bennünk; hajtogassunk valamit, amivel kifejezzük hangulatunkat a nap végén.

2017-et írunk, ekkor már Sallai Éva testében eluralkodott a betegség, azonban ebből a résztvevők vajmi keveset érezkelhettek. Lendületességét, energikusságát egy picivel óvatosabb, megfontoltabb jelenlét váltotta fel, ezzel együtt ugyanolyan teljes figyelemmel, eleganciával, türelemmel és szeretettel vezetett minket, mint máskor. A jó hangulatú képzésben ő is minden biznnyal töltődött, a felszabaduló endorfinok pedig csökkentették rejtett fizikai fájdalmait.

A kísérleti projekt utóélete

A kísérleti projekt véget ért, a kilenc főből hárman sikeres vizsgát tettek. Később Gergely-Gál Ágnes oktató, a résztvevői csapat létrehozója és fontos bázisa, aki sikeresen elvégezte a videotréner-képzést, távozott az egyetemről, Sallai Éva halála után pedig a kísérleti projekt folytatása már nem merült fel. Noha a résztvevők csupán harmada jutott el odáig, hogy videotrénerré váljon, és egyikük sem használja ma már rendszeres munkavégzéséhez, egy fontos elem mégis mind a kilenc fő esetében megmaradt, a jelenük része: a videotréning

szemlélete, a megfigyelés módszertana, az interakciós modell, a „videotrénin-ges szem” látóképessége, a segítő-támogató-aktivizáló attitűd és a pozitívumok fókuszba helyezése. Ezzel úgy vélem, hogy a „hagyományos” tanári attitűd és mentori módszertani tevékenység repertoárja értékes adalékokkal egészült ki.

Réti Tamás zongoraművész-tanár, gyakorlatvezető mentortanár, a Tóth Aladár Zeneiskola igazgatóhelyettese, a pilotképzés egyik okleveles videotrénere azt írja egyik tanulmányában (2021), hogy 2017 óta körülbelül harminc zenetanár vett részt a módszer alkalmazásában kliensként, „és dolgozott azon, hogy az általuk megfogalmazott optimális fejlődési szintet elérje. A tréningen résztvevő zenepedagógusok arról számoltak be, hogy magabiztosabbá váltak az adott tantárgy pedagógiai és didaktikai módszereinek alkalmazásában, a tanórai konfliktushelyzetek megoldásában, továbbá sikereket értek el a napi pedagógiai gyakorlatukban. Megváltoztak a tanárjelöltek és pályakezdő pedagógusok tanításról vallott nézetei, valamint fejlődött gondolkodásuk, megfigyelték a tanórai történéseket és az osztálytermi viselkedésüket reflektíven elemezték, az optimális munkastílus kialakításánál alternatív módszereket, új megközelítéseket próbáltak ki.” (Réti, 2021. 553.) Olyan pedagógiai szituációkban vették hasznát a videotréninek, mint az átlagtól eltérő képességű vagy tanulási nehézséggel küzdő gyermekekkel való foglalkozás, konfliktushelyzetek hatékony kezelése, a tanórai viselkedés irányítása. Kifejezetten szakmódszertani kérdésekben is fontos kapaszkodót kaptak a módszer révén, például a ritmusérzék, metrumérzet fejlesztésében, a kottaolvasási készség fejlesztésében, eredményesebb gyakorlásra, koncentrációra nevelésben (Réti, 2021).

A képzésben további két meghatározó résztvevő: dr. Körmendy Zsolt, az LFZE Tanárképzési Tanszékvezetője és dr. Gombás Judit pszichológus, egyetemi docens oktatói attitűdjükben és a tanárképzés több szegmensében egyaránt viszik tovább a videotréning-szemléletet, sőt a Reflektív szeminárium című kurzus keretében a hallgatók saját gyakorlótanításukról készült felvételek elemzésével ismerkedhetnek meg a videóelemzés alapvető lépéseivel, a pozitív visszajelzéssel, szakmai énhatékonyáguk fejlesztésével, miközben ön- és társ-reflexiós késégeik fejlődnek.

Mint azt említettem, a harmadik és Sallai Éva számára talán legizgalmasabb, ám a résztvevők számára a legnehezebben értelmezhető feladat az *edukatív felvételek készítése* volt, annak érdekében, hogy a zenetanítás eredményességét fokozzák és explicit módon láthatóvá tegyék az egyetemi hallgatók előtt. Legyenek „mintafilmek”, oktatási segédanyagokkal együtt. Sallai szeretett volna a Mestertanár Videoportálhoz hasonló szakmai anyagok készítésére buzdítani. Azonban ennek nem volt hagyománya ebben a közegben. Magyar Margitot, a Tóth Aladár Zeneiskola igazgatóját, a képzés aktív résztvevőjét viszont elgon-

dolgoztatta Sallai terve, meglátta benne a hosszú távú lehetőséget, és 2023-ra elkészítette a ZeneTanTár honlapot (<https://zenetantar.mzmsz.hu/>), amely a videotrénings-módszer másik elnevezése, a „segítő kamera” mintájára, nyitóoldalán a „segítő képekre” hívja fel a figyelmet. Órafilm- és kurzusfilm-videóbázisuk folyamatosan bővül.

A videotrénings-módszer helye az LFZE tanárképzésében

2018 óta veszek részt a zenei mentorképzés még Sallai Éva által újjára indított két kurzusának oktatásában (A zenei mentor módszertani eszköztára 1-2. [A megfigyeléstől a visszajelzésig; a mentori intervenciós stílusok]), amely során megismertetem a pedagógusokat a videotrénings módszertani alapjaival, azzal, hogy miként tudják a mikroelemzést hasznosítani a leendő mentortanári tevékenységükben, a fejlesztő értékelés és a pozitív visszajelzés helyzetgyakorlatokon keresztül történő erősítésével, illetve a videotrénings prevenciós és intervíziós szerepével.

2023-ban pedig az egyetem Tanárképzési Tanszékének vezetője, dr. Körmeny Zsolt támogatását fejezte ki, hogy egy vagy két tanári MA-képzésben részt vevő hallgatót segítsünk szakmai fejlődésében a zárótanításhoz vezető úton. Ily módon a Magyar Videotrénings Egyesület és az egyetem szorosabbra fonta együttműködését. Oktatóként és videotréninként elkötelezett híve vagyok annak, hogy legyen helye az egyetemi pedagógusképzésben a holland gyökerű videotréningsgel támogatott tanári professzió fejlesztésének, ezért nagy örömmel kezdtem neki a feladatnak.

Videotréningsgel támogatott tanítás

Az MA egyéves tanárképzésén végzős évfolyamnak a tavaszi félév elején egy másfél órás interaktív előadás keretében nyújtottam tájékoztatást a módszerről és azon belül az iskolai videotréningsről. Ezután három napjuk volt arra, hogy egy online pályázati űrlap kitöltésével jelentkezzenek a videotréningsgel támogatott tanításra. A pályázat nyertesének lehetősége nyílt támogatásként igénybe venni a módszert (amely tartalmazta a következőket: 3 felvétel, 3 visszajelzés, továbbá 1 záróülés) saját tanári hatékonysága fejlesztésének érdekében. 35 hallgatóból hárman éltek a lehetőséggel, közülük pedig kettő került kiválasztásra. A választásban döntő szerepet játszott, hogy a videotrénings jelen tudjon lenni, a hallgatók gyakorlatai se ütközzenek egymással, ezenkívül számított az elakadás és segítségkérés pontos megfogalmazása, a kontraindikációk kiszűrése miatt.

Anonim módon rákérdeztem a nem jelentkezések okára. Kidomborodott, hogy emögött egy alapvető félelem állt a „szembesüléstől”. Ez még akkor is fennáll, ha a hallgatók bizalommal vannak felém (előző félévben egy tréning jellegű kurzust tartva számukra volt alkalmunk közösen együttműködni), és akkor is, ha a módszer bemutatása során hangsúlyozom, hogy nem a hibákra, hanem a jól működő részletekre fogunk rámutatni. Úgy tűnik, hiába van jelen a mindennapjaikban a média, a Facebook vagy az Instagram, sőt a szelfik világa, ha szakmai munkáról van szó, akkor még nagy a riadalom, és nagyobb, mint a fejlődést meglátó optimista szemlélet. Ezenkívül szerintem (ezt a visszajelzésben nem említették, ám így gondolom) meggyőzőbb lett volna a hallgatók számára, ha olyan esetrészletet is látnak, amely egy zenetanárral folytatott videotréningszerű folyamatot illusztrál. Sajnos ilyen szabadon megosztható film (sem edukatív, sem videotréningszerű folyamatról szóló) nem állt rendelkezésemre a hozzá nem járulásaim miatt. Mivel 2023 tavaszi félévében mindkét hallgatóval sikeres videotréningszerű folyamat zajlott, és nem egy, hanem 2-3 céljukat érték el csupán 6 hét alatt, továbbá 7 hónappal később az utánkövetésről is meggyőző, lelkes és lelkesítő felvétel készült, bízom abban, hogy ezek illusztrálásával 2024-től egyre többen fognak pályázni erre a lehetőségre.

Fontos megjegyezni, hogy a hallgatók tavaszi félévében kerül sor a Reflektív szemináriumra is, amelyen saját magukról készült tanórafelvételekkel dolgoznak, vagyis kamera- és önfogadásuk érzékenyítésére kerül sor. Azonban ha „bevárom” ezt a kurzust, akkor nem fér bele a szakdolgozat leadásának és így a félévnek az idejébe a videotréningszerű folyamat, amelynek tapasztalatait a hallgató megírja, és a videotréner írásos értékelésével együtt a portfólió típusú szakdolgozatába beilleszti. Erre és a kamerától való félelemre mindenképpen szükséges reflektálnom a jövőben és megnyugtató megoldást találnom. Ezzel nem vagyok egyedül. A videotréningszerű módszerének vonzóvá tétele, az aggodalmak eloszlatása, a bátorító meggyőzés az MVE és tagjainak közös feladata.

Irodalom

- Berg, I. K. (2007). *Konzultáció sokproblémás családokkal – Családterápiás sorozat 5.* Animula Kiadó.
- Berg, I. K. & Shilts, L. (2016). *WOWW – Megoldásépítés az iskolában.* SolutionSurfers Magyarország Kft.
- Birta-Székely N. (2018). Az iskolai videotréningszerű alkalmazása a tanár-diák interakciók elemzésében. *Magiszter, XVI(1)*, 8–13. Forrás: *Magiszter* 16. évf. 1. sz. (2018. tavasz) (oszk.hu) Utolsó letöltés: 2023. 12. 20.

- Furman, B. (2018). *Megoldásközpontú gyermeknevelés a gyakorlatban*. Z-Press Kiadó.
- Gergely-Gál Á. (2018). Iskolai Videotrénings – a látható változás módszerének alkalmazása a zenetanárok körében. In *Újító törekvések. Megújuló művészetpedagógia, jó gyakorlatok értéktára, 2. kötet*. MZMSZ. pp. 48–62.
- George, E., Iveson, C., & Ratner, H. (2004). *Megoldásközpontú terápia – a de Shazer-modell*. Animula Kiadó.
- Kohlrieser, G. (2013). *Túszok a tárgyalóasztalnál – Konfliktuskezelés mesterfokon*. Háttér Kiadó Kft.
- Malloch, S. & Trevarthen, C. (2018). The Human Nature of Music. *Front. Psychol., 04 October 2018 Sec. Cognition Volume 9*. Forrás: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01680>. Utolsó letöltés: 2024. 03. 01.
- Metcalf, L. (2008). *Megoldásközpontú tanítás*. Alexandra Kiadó.
- Réti, T. (2021). Zenetanárok tanórai hatékonyságának támogatása a videotrénings módszer használatával. In Karlovitz, J. T. (Ed.) *Szaktudományi és pedagógiai tanulmányok a világjárvány idején*. International Research Institute s.r.o. pp. 549–557.
- Rogers, C. (2010). *Valakivé Válni – A személyiség születése*. Edge 2000 KFT.
- Rosenberg, M. B. (2001). *A szavak ablakok vagy falak*. Agykontroll Kiadó.
- Schepers, G. & König, C. (2002). *Családi videotrénings. A családok segítségének új módszere*. Animula Kiadó.
- Sallai É. (2017). *A videotrénings-képzés során felmerülő feladatok a zenei mentortanárok kutatócsoportjában. A különböző típusú munkák vázlatos ismeretése*. Kézirat.